

SV

23. mai 2016

Arbeidsplasser og utdanning for alle

Norge har de siste to årene opplevd store nedbemanninger og økende arbeidsledighet på grunn av sterkt fallende oljepris og påfølgende bortfall av oppdrag til leverandørindustrien. På sikt kan økende arbeidsledighet, utenforskap og fallende petroleumsinntekter utfordre velferdssamfunnet.

Det er blant ingeniør- og ikt-yrker man har sett den sterkeste veksten i ledighet i NAVs statistikker og den samme utviklingen ser vi blant våre medlemmer. Veksten i ledigheten rammer medlemmer i alle fylker, men er likevel svært skjevt fordelt. Rogaland er det fylket som er desidert hardest rammet med en ledighet blant NITOs medlemmer på 6,7 prosent.

For programperioden 2017 – 2021 er NITO opptatt av at Norge skal møte både petroleumskrisen, klimautfordringene og det digitale skiftet. Norge vil være tjent med å dra nytte av verdifull ingeniør- og teknologkompetanse som har blitt opparbeidet gjennom mange år.

Vi har forslag til tiltak innenfor områdene **omstilling, skole og høyere utdanning, arbeidsliv, IKT, velferdsteknologi og energi** som vi ber SV vurdere i sin programprosess.

Tiltak for:

1. Omstilling

Gjennom omstilling av arbeidstakernes kompetanse kan Norge bli klargjort for en grønnere og mer digital fremtid. De siste to årene mange ingeniører blitt arbeidsledige, mens deler av næringslivet opplever at de ikke får tak i ingeniører med riktig fagkombinasjon. Ingeniørenes kompetanse må omstilles. Norge har brukt betydelige midler i å utdanne ingeniører og teknologer, og vi har ikke råd til å la ingeniører gå arbeidsledige. Dessuten er samfunnet avhengig av ingeniørkompetanse for å møte klimautfordringene og det digitale skiftet. Ved å legge til rette for kompetanseutvikling kan Norge lykkes med nødvendig utvikling og endring i næringsstruktur.

- Tilrettelegging fra NAV 1: Ordningen med midlertidig lønnstilskudd er ikke godt nok kjent. Gjennom økt bruk av midlertidig lønnstilskudd i offentlig sektor og i små og mellomstore private virksomheter, kan man forhindre kompetanseforvitring og bidra til kompetanse som kan skape ny vekst.
- Tilrettelegging fra NAV 2: Øke midlene til Bedriftsintern opplæring (BIO-midler) i perioder med omstillingsbehov, og justere ordningen slik at den oppleves som mer attraktiv også for kompetansebedrifter. Andelen av tilskuddet som kan dekke lønnsutgifter bør økes fra 2/3 til 3/4 for støtteberettigede bedrifter og tiltak.
- La ingeniører være lærere innen real- og teknologifag i ungdomsskole og videregående skole som et ad hoc tiltak, samtidig som de får ta nødvendige tilleggsfag og PPU for å kvalifisere seg som lærer.
- Det bør innføres en ordning med KompetanseFUNN etter modell fra SkatteFUNN, gjennom skattefradrag for satsing på kompetanseutvikling for de ansatte i virksomheten.

2. Skole og høyere utdanning

En nøkkel til verdiskaping er å starte med de som skal bygge samfunnet for fremtiden. Rett kompetanse blant fremtidens arbeidstakere er også viktig for å unngå utenforskap. NITO ønsker en forsterket satsing på utdanninger som bidrar til innovasjon og nyskaping. Utdanningsretninger som

bygger på realfag og teknologi vil være svært viktig for å skape nye, grønne og fremtidsrettede ideer og bedrifter.

Teknologiutvikling er viktig for å løse store utfordringer samfunnet står overfor, det være seg klimautfordringer, riktig energiforsyning og rent vann, samt å bekjempe sykdommer og å gi befolkningen en verdig alderdom. For å løse disse og mange andre utfordringer lokalt, nasjonalt og globalt, må vi utdanne ingeniører og teknologer som kan skape fremtidens teknologiske løsninger. Da må utdanningsinstitusjonene ha en reell mulighet til å prioritere en kvalitetsheving i ingeniør- og teknologiutdanningene.

- Finansieringen av ingeniør og teknologiutdanningene må styrkes. Dagens finansieringssystem må endres slik at disse utdanningene sikres langsiktighet, god infrastruktur og oppdatert utstyr. Ekspertgruppen for nytt finansieringssystem leverte innstilling som del av Statsbudsjett for 2016.
- Innføre obligatorisk teknologifag i ungdomsskolen og «Teknologi og design» som eget fag for å styrke realfag i skolen. Satsing på realfag i ungdomsskolen er viktig for å redusere utenforskap i framtidens arbeidsmarked.¹
- De regionale vitensentrene bør få en opptrapping av sitt årlige tilskudd for oppfylle den nasjonale realfagsstrategien «Tett på Realfag». Vitensentrene kan styrke realfagsundervisningen i skolene, blant annet gjennom kreativitet, innovasjon og digital kompetanse. Alle elever og lærere i Norge må få tilgang til et vitensentertilbud.
- Styrke rådgivningstilbudet i grunn- og videregående skole slik at elever kan ta mer informerte valg. Dette kan spesielt bidra til å øke rekrutteringen av kvinner til fag de er underrepresentert. I dag er kun 23 % av sysselsatte ingeniører kvinner.

3. Arbeidsliv

Digitaliseringen vil treffe arbeidstakere og virksomheter på stadig nye måter, og vil utfordre oss på hva vi ønsker å bruke teknologien til. Det hevdes vi snart er mer begrenset av hva slags teknologi vi tør å ta i bruk, enn hva som er mulig. Den norske modellen og trepartssamarbeidet har bidratt til omstillingsevne og er en nøkkelfaktor for Norges økonomiske suksess.

- Faste arbeidsforhold må være hovedregelen i norsk arbeidsliv.
- Legge til rette for å bevare og utvikle av den norske modellen i arbeidslivet.
- Fleksibel arbeidstid må utgjøre et reelt gode for arbeidstaker.
- Å skille fritid og arbeid er viktig for å beskytte den enkeltes helse og familieliv.
- Den generelle aldersgrensen i arbeidsmiljøloven må fjernes.

4. IKT og digitalisering

Virkemidlene for arbeidstakeres omstilling må kombineres med omstilling og utvikling av næringslivet, slik at Norge får flere ben å stå på. Det betyr at rammebetingelsene må bidra til at bedriftene kan utvikle og ta i bruk ny teknologi. Digitalisering er en nøkkel til økonomisk vekst. Næringslivet må gjøres bedre i stand til å møte det digitale skiftet.

- Myndighetene må i sammen med næringslivet etablere en High tech-strategi som etablerer mål og virkemidler for digitalisering av industrien.

¹ <http://forskning.no/matematikk-samfunnsokonomi-skole-og-utdanning/2013/01/matte-bestemmer-fracfall-i-skolen>

- Det må satses på datahaller i Norge gjennom gunstige skatte- og avgiftsregler, og tilrettelegging av kompetansemiljøer med kapasitet til å både drift, vedlikehold og lagring av data for de store IT-selskapene og for offentlige virksomheter.
- Den reelle kostnaden ved offshoring versus fortsatt bruk av arbeidskraft i Norge må utredes. Offshoring utgjøre en fare for kompetanseforvitring gjennom at kompetansearbeidsplasser tas ut av landet.
- Det bør innføres en offentlig godkjenningsordning for offshoring, for eksempel gjennom Datatilsynet, for å redusere sikkerhetsrisikoen forbundet med lagring av data i utlandet.

5. Helse og velferdsteknologi

Velferdsteknologi kan gi brukerne økt livskvalitet gjennom et bedre tjenestetilbud, og kan tilrettelegge for at flere kan være i arbeid. Det vil også bidra til mer effektive tjenester.

NITOs behovsundersøkelse viser at kommunene har vansker med å tiltrekke seg nødvendig ingeniørkompetanse. Kommunene må arbeide for å tiltrekkes seg ingeniører og teknologer.

- Det er behov for tverrfaglige videreutdanninger og mastergradsstudier innen velferdsteknologi.
- Kommunene må sikres økonomisk handlingsrom for å kunne heve kompetansenivået blant ingeniører, teknologer og helsepersonell innen velferdsteknologi.

6. Energi og klima

For å klare oppfylle internasjonale forpliktelser vil det være behov for å gjøre petroleumsnæringen grønnere. Med ingeniør- og teknologhjelp kan vi sørge for å implementere fremtidsrettede teknologier, som for eksempel fangst og lagring av CO₂-utslipp. Dette er løsninger som også kan bidra til å styrke Norges grønne konkurransekraft.

- Ta i bruk og utvikle ny teknologi for CO₂ fangst og lagring, styrke klimateknologifondet og miljøteknologiordning.
- Innen miljøvennlig energi må tiltakene gå fra pilot til oppskalering av prosjekter. Politiske myndigheter må styrke insentivene og legge til rette for satsing på vindkraft til havs. Her har Norge verdifull offshore-kompetanse vi kan benytte.
- Næringslivet må stimuleres til å sette eget energiforbruk og klimagassutslipp på agendaen. Det ligger betydelig ubenyttet potensiale i å tilrettelegge for klima og miljø på arbeidsplassen; både gjennom at bedriften selv medvirker til en bærekraftig utvikling og at det inngås miljøvennlige tariffavtaler mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Dette skjer med stort hell i England
- For å nå målene i Paris-avtalen må det investeres mer i kollektivtransport og infrastruktur. Norske ingeniører og teknologer vil være nøkkelaktører i omleggingen av transportsektoren.
- Myndighetene må etablere rådgivning og stille kompetanse om energieffektiviseringstiltak og støtteordninger til rådighet for mindre virksomheter.

Med vennlig hilsen

Trond Markussen
President